

مقدمه

ما مسلمانان در این عصر ، همگی دارای یک خدا و یک پیغمبر و یک کتاب و یک قبیله هستیم ، نماز و روزه ، حج و سایر ضروریهای دینمان یکی است ولی در اثر بی اطلاعی از یکدیگر تصورات بیهوده ای درباره یکدیگر داریم . آن یکی خود را سنی می نامد به خیال اینکه تنها خودش به سنت و دستورات پیغمبر عمل می کند و آن دیگری خود را شیعه می خواند و چنین می پندارد که تنها او دوستدار علی و اهل بیت است . در این میان اجانب هم که منافع و آقایی خود را در تفرق و پراکندگی ما می بینند سعی می کنند با وسائل مختلف ما را در اختلاف و پراکندگی نگه دارند .

گاه دست به فرقه سازی می زنند و فرقه ها را به هم سرگرم می سازند و گاهی اتهاماتی از این دسته نزد دسته ی دیگر می برند و گاهی به نیش قبور نوشته ها و مطالب تفرقه انگیزی که در طی اعصار مدفون شده است می پردازند و گاهی به نام مستشرق عده ای به طرفداری شیعه و ذکر فضائل و مناقب ائمه و ایران و ایرانی گری و عده ای به ستون پیشوایان اهل سنت و نژاد عرب می پردازند . و به روی اسلام شیعه و اسلام سنی و نژاد عرب و نژاد ایرانی تکیه می کنند و اسلام شیعی را به ایرانی و اسلام سنی را به عرب تعلق می دهند . « وحدت اسلامی » به معنای ادغام و انحلال مذاهب در یکدیگر و یا ایجاد یک مذهب جدید نیست ، وحدت اسلامی ربطی به وحدت مذاهب ندارد ، بلکه بدین معناست که هر مسلمان با هر مذهب و آیینی که دارد به جهت مشترکات دینی که با یکدیگر دارند لذا دشمنانی دارند که در برابر آنها باید بایستند . وحدت اسلامی دارای مبانی و محورهایی است که از جمله ی آن به رسمیت شناختن اختلاف سلیقه و اندیشه ، محور قرار دادن قرآن ، تمسک کردن به سنت نبوی ، اطاعت از رهبری دینی و مرجعیت اهل بیت (ع) است حال وقتی وحدت در جامعه بوجود بیاید برخی امور نیز در تحکیم بخشیدن این مهم می توانند راهگشا باشند اموری مانند : حضور در عبادات و شعائر مذهبی - اجتماعی ، داشتن رابطه ی عاطفی - اجتماعی با مسلمانان ، و مدارا و اخلاق محوری در برخورد با مخالفان .

به وجود آمدن هر امری خالی از اثر نیست لذا ایجاد پیوند مستحکم و ارتباط عمیق بین آحاد مسلمین ، جامعه را تا آن حد پیش می برد که در مقابل هر گونه آفت و تهدیدی مصون مانده و بر وفق خواسته های دلسوزان عمل می کنند و این نشان از تکامل اجتماع می باشد .

در این تحقیق که از پنج بخش تشکیل شده ، سعی گردیده که تمامی امور گفته شده در بالا هر چند به صورت مختصر مورد بررسی قرار گیرد بنابراین بخش اول که کلیات تحقیق است بخش دوم با عنوان مبانی و مفهوم وحدت اسلامی که شامل شش فصل است در بخش سوم اصول و محورهای وحدت اسلامی را بررسی کرده و شامل

پنج فصل می باشد به دنبال آن در بخش دیگر راههای تحکیم وحدت اسلامی را در سه فصل مورد مطالعه قرار داده و در بخش آخر نیز به آثار فردی و اجتماعی که مترتب بر وحدت می شود اشاره شده است .

واژگان کلیدی تحقیق ؛ وحدت ، تقریب و همگرایی می باشد .

بخش اول :

کلیات تحقیق

تعریف و تبیین موضوع

اهمیت و ضرورت تحقیق

اهداف و فواید تحقیق

بررسی سابقه و پیشینه موضوع

طرح سؤالات تحقیق

طرح فرضیات

روش تحقیق

ساختار و محدوده ی تحقیق

کلید واژه ها

مشکلات و موانع تحقیق

تعریف و تبیین موضوع :

وحدت به معنای یگانه شدن ، اتحاد ، مقابل کثرت . یگانگی مقابل اختلاف و تفرق .
وحدت مقابل کثرت است و از اموری است که قابل تحدید و تعریف نمی باشد مگر به مقابلیت با کثرت .
وحدت مردم یعنی هماهنگی و اتفاق در شئون گوناگون زندگی و وحدت مسلمین یعنی یگانگی و هماهنگی
مسلمانان در سایه ی توحید و نبوت و قرآن و تکیه نمودن بر متغیّرات مذهبی و قومی . همان امری که مجد و
عظمت و شوکت آنان در گرو آن است . و همان چیزی که قرآن ، مسلمانان را با لحنی بلیغ و بیانی رسا بدان دعوت
می کند .

مقصود از وحدت اسلامی این نیست که از میان مذاهب اسلامی یکی انتخاب شود و سایر مذاهب کنار
گذاشته شود ، یا مقصود این نیست که مشترکات همه ی مذاهب گرفته شود و مفترقات همه ی آنها کنار گذاشته
شود و مذهب جدیدی بدین نحو اختراع شود که عین هیچ یک از مذاهب موجود نباشد . وحدت اسلامی به هیچ
وجه ربطی به وحدت مذاهب ندارد و مقصود از اتحاد مسلمین یعنی اینکه : هر کسی که مسلمان است از هر مذهب
و آیینی که هست به خاطر مشترکات دینی که دارد دشمن مشترک نیز دارد ، لذا باید صفوف خود را مقابل دشمن
مشترک فشرده کرده و در برابر او بایستند و کاری نکنند که دشمن از وضعیت آنها سوء استفاده کرده و در رسیدن
به اهداف شوم او کمک کار باشند .

در این تحقیق بیشتر به وحدت مسلمین تکیه دارد و به بررسی و بحث اصول و راهکارهای وحدت بین آنها از
دیدگاه قرآن و روایات می پردازد تا وحدت بین آنها هر چه بیشتر مستحکم تر شود و از آیین طریق به نتایج و آثار
آن نائل آیند .

اهمیت و ضرورت تحقیق :

وحدت اسلامی یکی از مسائل عظیمی است که لزوم و اهمیت آن ، از دیدگاه قرآن کریم و سنت پیشوایان
دین و منطق عقل و اجماع به اثبات رسیده و فقهاء و متکلمان و محدثان و مفسران بزرگ اسلام ، در طول قرنهای
متمادی ، وجوب و ضرورت آن را در ابعاد مختلف مورد تاکید و تبیین قرار داده ، و حتی در این راه خونهای مقدس
خود را نثار کرده اند .

مسئله وحدت و همبستگی اسلامی ، خصوصاً در اوضاع و احوال کنونی که دشمن از همه ی جوانب به ما
هجوم می آورد و پیوسته با وسایل مختلفی در صدد توسعه ی اختلافات و اختراع اختلالات نوین است از
ضروری ترین نیازهای اسلامی است تفرقه و اختلاف به عنوان یک راهکار برای استعمار است برای اینکه بتواند

توسط آن به اهداف مادی خود برسد و متأسفانه عده ای از مردم هم ناآگاهانه به آنان در این امر کمک کار می باشند ، در حالیکه اگر وحدت در جامعه شناخته شده و مبانی و محورهای نظری آن عنوان گردد و راههای تحکیمش بیان شود ، انسانها کمتر به رذیله ی تفرقه و اختلاف مبتلا می شوند و لذا من هم بر آن شدم تا در این تحقیق هر چه بیشتر مسأله وحدت ، مبانی و محورها و راههای تحکیم آن را بیان کرده و سپس به آثار و پیامدهای آن اشاره کنم تا فرد و اجتماع کمتر دچار تفرقه شوند و از نعمت وحدت و اتحاد و آثار مترتب بر آن بهره مند شوند .

اهداف و فواید تحقیق :

وحدت و اخوت اسلامی یکی از مسائلی است که سخت مورد عنایت و اهتمام شارع مقدس اسلام می باشد ، اگر مکتب اسلام را با سایر مکاتب مقایسه کنیم با مقایسه ای اجمالی می توان مدعی شد در آموزه های هیچ مکتب و دینی مانند اسلام ، تا این اندازه بر وحدت ، همدلی ، همکاری و راههای بدست آمدن آن ، و نیز پرهیز از اختلاف ، دو دستگی ، تفرقه و پیامدهای زشت آن تأکید نشده است ؛ تا جایی که گفته اند : اسلام بر دو پایه استوار گردیده است : یکتاپرستی و یکپارچی .

وحدت و یکپارچگی در فرهنگ اسلامی از جایگاه بالایی برخوردار است به گونه ای که با استناد به آیات قرآن ، وحدت امری فطری و لازمه ی فطرت دست نخورده ی انسان است . در سایه ی وحدت ، مردم بسیاری از امور ناشدنی و غیر ممکن را ممکن می کنند . لذا ما به عنوان مسلمان باید با وحدت ، اصول آن ، راههای تحکیم آن و عواملی که موجب تقویت آن می شود آشنا شویم تا هر چه بیشتر آن را در برنامه ی زندگی خویش قرار دهیم و فرامین الهی را بهتر انجام دهیم و از این طریق بتوانیم به آثار و پیامدهای حاصل آمده از وحدت برسیم .

پیشینه تحقیق :

بدیهی است که ما نه اولین کسی هستیم که این مسأله حیاتی را طرح کرده و مورد تحقیق قرار میدهیم و نه با بحث و تحقیق ما پیرامون این مسأله ، پرونده عظیم آن را خواهد بست ، از طرف دیگر درباره ی این موضوع مهم کتاب ها و مقالات بسیار نوشته شده و کنفرانسهای عظیمی را همه ساله با عنوان « تقریب مذاهب الاسلامیه » برگزار نموده و می کنند و من با توجه به مطالعاتی که در مورد این موضوع داشتم به این نتایج رسیدم که :

کتاب « وحدت اسلامی و سعادت » کتابچه ای نوشته آیت الله شهید مطهری است که در آن بیشتر به نقش کتاب (الغدير علامه امینی) در ایجاد وحدت یا ایجاد تفرقه اشاره کرده است .

موضوع ، اهمیت و ضرورت آن ، اهداف و فواید تحقیق ، پیشینه و سابقه موضوع و بخش دوم : مفهوم شناسی است که از ۶ فصل تشکیل شده که شامل : وحدت در لغت ، اصطلاح ، عرفان و فلسفه ، اقسام وحدت ، فلسفه وحدت و ... بخش سوم اصول و محورهای وحدت اسلامی که شامل ۵ فصل است و شامل : محوریت قرآن ، به رسمیت شناختن اختلاف سلیقه و اندیشه و ... بخش چهارم راههای تحکیم وحدت که شامل ۳ فصل ، حضور در عبادات و شعائر مذهبی ، تأکید بر روابط اجتماعی و عاطفی و اخوت دینی و مدارا و اخلاق محوری در برخورد با مخالفان و سرانجام بخش آخر هم آثار و پیامدهای وحدت در دو فصل آثار فردی و اجتماعی بررسی شده است . مشکلاتی که در طی انجام تحقیق وجود داشت ، عدم فرصت مناسب و کافی ، عدم دسترسی به منابع دست اول بود .

و نتیجه ای که از این تحقیق گرفته می شود این است که وجود تفرقه و اختلاف در جامعه خطر بزرگی برای دنیای اسلام است که استعمارگران توسط آنها می خواهند بر مسلمین غلبه کنند ، در صورتیکه با وحدت بین مسلمانان ، مسلمانان قدرتی شکست ناپذیر به وجود آورده و بسیاری از ناشدنیها را ممکن و شدنی می کنند .

واژگان کلیدی تحقیق ؛ وحدت ، تقریب و همگرایی می باشد .

فهرست مطالب

عنوان صفحه

مقدمه ۱

بخش اول : کلیات تحقیق

تعریف و تبیین موضوع ۴

ضرورت و اهمیت تحقیق ۴

اهداف و فواید تحقیق ۵

بررسی سابقه و پیشینه موضوع ۵

طرح سؤالات تحقیق ۶

طرح فرضیات ۷

روش تحقیق ۷

ساختار و محدوده ی تحقیق ۷

کلید واژه ها ۸

مشکلات و موانع تحقیق ۸

بخش دوم : مبانی و مفاهیم

فصل اول : معنای لغوی ۱۰

فصل دوم : معنای اصطلاحی ۱۲

فصل سوم : معنای فلسفی و عرفانی ۱۴

فصل چهارم : اقسام وحدت	۱۵.....
الف (وحدت سیاسی	۱۵.....
ب (وحدت حقیقی	۱۶.....
فصل پنجم : ضرورت و جایگاه وحدت اسلامی	۱۸.....
فصل ششم : فلسفه و اهمیت وحدت اسلامی	۲۰.....

بخش سوم : اصول و محورهای وحدت اسلامی

فصل اول : محوریت قرآن	۲۵.....
الف (جامعیت قرآن در بیان تعالیم کلی دین	۲۵.....
ب (وضوح مفاهیم و تعالیم قرآن	۲۶.....
فصل دوم : تمسک به سنت نبوی	۲۸.....
فصل سوم : شناخت اصول و مشترکات قطعی دین	۳۱.....
فصل چهارم : اطاعت از رهبری دینی و مرجعیت اهل بیت	۳۴.....
فصل پنجم : به رسمیت شناختن اختلاف سلیقه و اندیشه	۳۶.....
الف (از نگاه قرآن	۳۶.....
ب (از نگاه اهل بیت	۳۸.....

بخش چهارم : ابزارهای تحکیم وحدت اسلامی

فصل اول : حضور در عبادات و شعائر مذهبی - اجتماعی	۴۳.....
الف (نماز جماعت	۴۳.....

ب (نماز جمعه و عیدین ۴۶

ج (تأکید بر فریضه حج ۴۷

د (تأکید بر امر به معروف و نهی از منکر ۴۸

فصل دوم : تأکید بر روابط اجتماعی و عاطفی و اخوت دین در میان

مسلمانان ۵۱

فصل سوم : مدارا و اخلاق محوری در برخورد با مخالفان ۵۴

الف (خوش خلقی و ملایمت ۵۵

ب (پرهیز از پرخاشگری و ناسزاگویی ۵۶

ج (رعایت ملاحظات عاطفی و مذهبی مخالفان ۶۰

د (تأکید بر رعایت حقوق اجتماعی و مدنی ۶۱

بخش پنجم : نتایج و پیامدهای وحدت اسلامی

فصل اول : آثار فردی ۶۵

الف (افزایش نیرو و نشاط ۶۵

ب (ایجاد صفا ۶۵

فصل دوم : آثار اجتماعی ۶۷

الف (وحدت اسلامی مایه ی استحکام دینی ۶۷

ب (وحدت اسلامی و ایجاد دولتی مقتدر ۶۹

ج (وحدت اسلامی و تکامل اجتماع ۶۹

نتیجه ۷۱

صفحه	عنوان
۷۳.....	منابع و مأخذ
۷۶.....	منابع اطلاعاتی